

Rett til egen matproduksjon

Solidaritet i praksis

Mat er ikke som spiker

Mat er ikke som andre varer. Vi kan klare oss uten spiker og datamaskiner, men ikke uten mat og vann. Jorda har begrensede ressurser for matproduksjon, og produksjonen kan ikke økes eller minskes over natta ut i fra hva det er behov for. Det er ikke bare å bygge en ny fabrikk om behovene for mat øker eller om produksjonen ødelegges andre steder.

Matproduksjon er sårbar, helt avhengig av naturgitte forhold og skjer under svært ulike naturgitte betingelser. Det betyr at konkurranseforholdene i matproduksjonen aldri kan bli like og bøndenes kunnskap om lokale forhold er helt avgjørende. Og produksjon av mat i god jord, i flatt landskap med muligheter for flere avlinger i året kan ikke sammenliknes med produksjon i skrin jord i tørrelandsområder i Afrika eller i bratte skråninger i nordlige områder med snø store deler av året. Mat bør derfor ha andre internasjonale handelsregler, og andre former for støtte og beskyttelse enn industrivarer.

Behov for mer mat

FNs organisasjon for mat og landbruk (FAO) mener det er behov for å øke matproduksjonen med 60 prosent fra år 2000 til 2030. Men mye av matproduksjonen i verden er truet av klimaendringer, reduksjon av det biologiske mangfoldet, utpining og nedbygging av jord og overforbruk av vann.

Sulten øker

Retten til nok, sunn og kulturelt akseptabel mat er en menneskerett definert av FN, men mer enn 920 millioner mennesker sulter, og antallet øker selv om det i dag produseres nok mat til at alle skulle kunne få nok mat. Hver dag dør ca 25 000 mennesker av sult og sultrelaterte årsaker. Matkrisa i 2007/2008 økte antallet som sulter med 75 millioner mennesker. Dessverre er det sannsynlig at nye matkriser i nær framtid kan bli enda mye verre.

Vi har bare én jord

Det er store muligheter for å øke produksjonen av mat på en bærekraftig måte, men framtidsutsiktene for matproduksjonen er utfordrende.

Matjord i store områder i verden har de siste tiårene fått redusert fruktbarhet, og i viktige matproduserende områder forbrukes det mer vann enn tilsiget. Det biologiske mangfoldet i landbruket er blitt kraftig redusert. For viktige matplanter er det redusert med opp til 90 prosent. Og

overfiske truer med sammenbrudd for viktige fiskebestander. Klimaendringene vil forsterke disse problemene. Livsgrunnet for framtidige generasjoner trues. Vi er nødt til å ta bedre vare på jordas ressurser for å produsere mat.

Klimaendringer krever nytenkning

Klimaendringer handler ikke bare om framtida. De er allerede i gang. Økt hyppighet og styrke av naturkatastrofer har ført til store ødeleggelser av matproduksjon, og mer ustabil vær forverrer forholdene for matproduksjon. Det er nødvendig å sette inn tiltak både for å stoppe eller begrense klimaendringene, og for å redusere sårbarhet og forhindre reduksjon av matproduksjonen. Det betyr bl.a. at det biologiske mangfoldet i landbruket må bevares, at klimagassutslippene fra landbruket må begrenses, og at transporten av mat bør reduseres.

Rett til egen matproduksjon

Mer enn halvparten av landets ordførere undertegnet i 2005 et opprop som bl.a. tok til orde for at «Hvert land må ha rett og plikt til å produsere basismat for egen befolkning og sikre matsuverenitet. Alle krever bør bidra til å redusere fattigdom og eliminere sult.» Matsuverenitet er retten for folk og land til, på en demokratisk måte, å bestemme sin egen landbruks- og matpolitikk slik at en kan sikre mat til egen befolkning. Det er på tide at dette prinsippet legges til grunn for både norsk og internasjonal landbruks- og handelspolitikk.

Økt sjølforsyning og mer import fra utviklingsland

I Norge importeres nå ca 20-25 prosent av det vi spiser målt etter pengeverdi, ca halvparten målt i kalorier. I tillegg importeres ca 40 prosent av kornet. Importen er raskt økende, også av varer som Norge har naturgitte forutsetninger for å produsere på en bærekraftig måte. Det er på tide å snu denne utviklingen. Norge bør bli mer sjølforsynt med mat og fôr.

Selv med økt satsing på bærekraftig matproduksjon i Norge, så vil det være behov for import – både av varer vi ikke kan produsere sjøl og av varer det ikke produseres

nok av. Importen til Norge bør dreies slik at utviklingsland og fattige bønder i størst mulig grad kan tjene på den der de har overskudd. Til tross for at det ikke er toll på import til Norge fra de 50 fattigste landene, så utgjør importen fra dem under en halv prosent av den totale importen. En dreining av importen krever målrettede tiltak, og kan ikke skje gjennom en generell liberalisering av handelen.

En ny internasjonal handelspolitikk

Den globale matkrisa, klimaproblemene og gjentatte sammenbrudd i forhandlingene i Verdens handelsorganisasjon (WTO) viser at det er behov for en ny internasjonal handelspolitikk. Det internasjonale handelsregelverket i WTO og mange bilaterale handelsavtaler tar ikke tilstrekkelig hensyn til matproduksjonens spesielle karakter. Utkastet til nytt WTO-regelverk fremmer ytterligere et storindustrielt eksportlandbruk, i stedet for bærekraftig produksjon og retten for alle land til egen matproduksjon. Bare ca 10 prosent av matproduksjonen i verden krysser landegrensene, ca 90 prosent går til nasjonalt konsum i landene der maten produseres. Men regelverket i WTO omfatter alt. Kursen som er staket opp i WTO, med økende frihandel og nedbygging av mulighetene for å beskytte og støtte nasjonal produksjon av mat til egen befolkning, må endres.

Vi er for en ny internasjonal handelspolitikk som:

- bygger på at alle land må ha rett til bærekraftig matproduksjon til egen befolkning,
- skiller mellom produksjon av mat til egen befolkning og produksjon for eksport,
- gir alle land rett til å bestemme nivået på støtten og beskyttelsen av bærekraftig matproduksjon til egen befolkning,
- hindrer direkte og indirekte subsidier av eksport av mat fra rike land
- stimulerer til bærekraftig produksjon, reduksjon av klimagassutslippene og sikring av naturressursene,
- gir rett til å styre import av mat og andre landbruksvarer slik at den kan komme fra utviklingsland og småbønder i disse landene til gode.

Bonde – verdens viktigste yrke

Ingenting er viktigere enn å produsere mat. Det er viktig å opprettholde og styrke det familiebaserte landbruket over hele verden for å fø verdens voksende befolkning, for å ta vare på miljøet, sikre god fordeling og av nasjonale sikkerhetshensyn. Alle land bør utnytte sine naturgitte forutsetninger til en bærekraftig produksjon av mat til sin egen befolkning.

Felles interesser

Selv om forholdene for bønder i rike og fattige land er svært forskjellig, har de mye felles. Bønder over hele verden står sammen i arbeidet for å produsere mat til verdens befolkning, ta vare på naturressursene, for retten til å produsere mat, og for

rettferdig internasjonale handelsregler. Og bønder i fattige og rike land står sammen i arbeidet for å sikre bønders rettigheter og begrense makten til de internasjonale storkonsernene innen landbruket.

Vis solidaritet i praksis

Utviklingsfondet gjør en viktig jobb gjennom å støtte prosjekter for miljø, matsikkerhet og utvikling på landsbygda i utviklingsland, ved å støtte oppbygging og styrking av bondeorganisasjoner i utviklingsland, og gjennom sitt politiske arbeid for miljø og utvikling. Norske bonde-, bygde- og miljøorganisasjoner vil oppfordre _ est mulig til å støtte fattige bønder i utviklingsland slik at de kan hjelpe seg selv. Vi vil vise bondesolidaritet i praksis.

Felles kampanje for:

Rett til egen matproduksjon

- **Solidaritet med fattige bønder i utviklingsland**

Vi har laget en felles kampanje for at alle land må ha rett til å støtte og beskytte egen matproduksjon til egen befolkning, og for solidaritet med fattige bønder i utviklingsland.

Vi ber deg som har fått denne folderen om å støtte opp om et bærekraftig norsk landbruk, og om å støtte fattige bønder i utviklingsland.

Med vennlig hilsen fra

Natur og ungdom

Norges Bondelag

Norges Bygdekvinnelag

Norges Bygdeungdomslag

Norges Naturvernforbund

Norsk Bonde- og Småbrukarlag

Norsk Landbrukssamvirke

Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund

Norske Felleskjøp

Oikos – fellesorganisasjon for økologisk produksjon og forbruk

Spire – Utviklingsfondets ungdom

Utviklingsfondet

Mer informasjon: www.matrett.no

